Jak změnit obsah vzdělávacích oblastí v RVP ZV

Dominik Dvořák

http://pages.pedf.cuni.cz/uvrv/

Univerzita Karlova,
Pedagogická fakulta,
Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání

Cíle a obsahy vzdělávacích oblastí podle S2030+ potřebují:

- modernizovat
- rozdělit na jádrové a rozvíjející (popř. volitelné)
- v opodstatněných případech redukovat

Zároveň S2030+ tyto cíle formuluje nejednoznačně, terminologicky kolísá

S2030+

- „Revize RVP je příležitost kurikulum upravit a redefinovat jádrové a rozvíjející učivo. Kurikulum základního vzdělávání zahrnuje množství obsahu, z něhož ne všechno má být součástí společného jádra učiva.“
- „V zájmu zkvalitnění výuky a odbřemenění učitelů bude revize RVP znamenat aktualizaci očekávaných výstupů za účelem výrazného snížení objemu celkového učiva obsaženého ve školních vzdělávacích programech.“
- “Mezi očekávanými výstupy RVP budou odlišeny takzvané jádrové výstupy, definující společné minimum pro všechny žáky, a výstupy rozvíjející, které budou podkladem pro individualizaci vzdělávání všech dle jejich předpokladů a zájmů a umožňující účinnou podporu talentovaných a nadaných žáků.”

Naše práce navazuje na výstupy dalších skupin a současně ji ovlivňuje:

- budoucí struktura RVP ZV a zvolené kompetence a gramotnosti
- postavení a výběr průřezových témat
- učební plán a uzlové body

…

Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+

- **SC1** Zaměřit vzdělávání více na získání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život

- **SC2** Snížit vzdělanostní nerovnosti a zvýšit spravedlnost v přístupu ke vzdělání

Klíčová otázka současné pedagogiky:
Jaký je vztah mezi obsahem vzdělávání a nerovností?
Je důraz na množství oborových vědomostí
v kurikulu jednou z příčin nerovnosti, anebo jejich řešením?

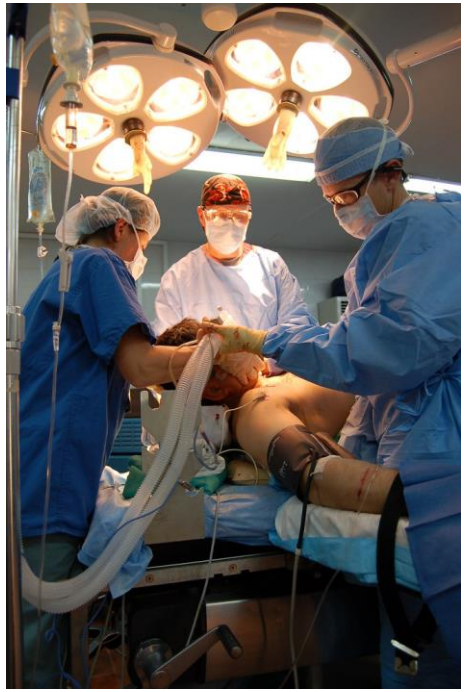

Zdroje fotografií: Army Medicine (US Army), cez.cz (Elektrárna Dukovany), ČTK/Novinky

Dobře placené profese jsou založeny
na zvládnutí specifických oborových znalostí

Rozdělení učiva povede k nějaké formě rozdělení žáků: někdo se bude učit jen minimu

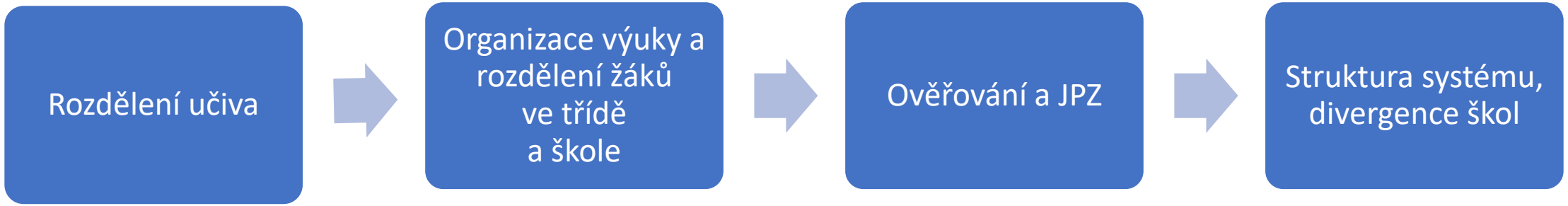

V současnosti velká většina žáků pokračuje na obory s maturitní zkouškou a zhruba polovina populace také do postsekundárního vzdělávání.

- Zvládnutí JVO má garantovat připravenost pro studium maturitního oboru? JPZ může obsahovat otázky nad rámec JVO?

- JPZ má rozlišující charakter, proto může obsahovat otázky and rámec JVO, ale v případě budoucího zavedení *cut score* zvládnutí JVO má stačit k dosažení minimální úrovně požadované k přijetí na maturitní obor.

Jádrový (? minimální) obsah:

Závazná nabídka:

„To, s čím se každý žák
má seznámit“

Bere v úvahu, že část
důležitých cílů je obtížné ověřovat

Dosahované minimum:

„To, co má každý žák zvládnout“
Ověřování (uzlové body, testy)?

Důsledky nezvládnutí – pro žáka,
pro školu?

Jak je vymezení jádra řešeno v zahraničí?

Na jaké úrovni vymezit jádro?

- Jádrové vs. Rozvíjející předměty
- Témata
- Úlohy

Irsko
New Junior Cycle (2015)

Zdroj: https://ncca.ie/en/junior-cycle/

Vymezení jádra již na úrovni předmětů

Předmět 1	Předmět 2	Předmět 3	Předmět 4	Předmět 5
Oblast 1A - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 2A - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 3A - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 4A - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 5A - Cíl 1 - Cíl 2
Oblast 1B - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 2B - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 3B - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 4B - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 5B - Cíl 1 - Cíl 2
Oblast 1C - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 2C - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 3C - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 4C - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 5C - Cíl 1 - Cíl 2

Irsko: Flexibilita

V novém „rámci“ je zařazeno 21 předmětů, z nichž jen angličtina, irština a matematika (po diskusích přidán i dějepis) povinné

Žáci si mají zapisovat nejvýše deset předmětů.

Větší flexibility se má dosáhnout prostřednictvím „krátkých kurzů“, které představují alternativu k tradičním předmětům.

Kurikulum pro předměty/kurzy vytvářejí také externí partneři.

Rozdělení uvnitř oblastí / předmětů

Předmět 1	Předmět 2	Předmět 3	Předmět 4	Předmět 5
Oblast 1A - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 2A - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 3A - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 4A - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 5A - Cíl 1 - Cíl 2
Oblast 1B - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 2B - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 3B - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 4B - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 5B - Cíl 1 - Cíl 2
Oblast 1C - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 2C - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 3C - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 4C - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 5C - Cíl 1 - Cíl 2

Diferenciace v Irsku

- Do reformy existovaly dvě úrovně náročnosti předmětů/zkoušek, a u jádrových předmětů dokonce tři (higher, ordinary, foundational).
- Podle nového kurikulárního rámce angličtina, irština a matematika budou mít dvě možné úrovně obtížnosti (ordinary / higher), ostatní předměty pouze jednu.

Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami existuje tzv. druhá úroveň projektování vzdělávacího obsahu (Level 2 Learning Programmes, L2LPs). Základem tohoto vzdělávacího programu jsou tzv. Priority Learning Units (PLUs) které rozvíjejí základní kompetence, sociální a pracovní dovednosti. Tyto programy by se měly týkat jen velmi malého počtu žáků, kteří dosud měli individuální vzdělávací plány.

Irsko: 2D shapes and 3D solids

GT.2 investigate 2D shapes and 3D solids so that they can:

- a) draw and interpret scaled diagrams
- b) draw and interpret nets of rectangular solids, **prisms (polygonal bases), cylinders**
- c) find the perimeter and area of plane figures made from combinations of discs, triangles, and rectangles, including relevant operations involving pi
- d) find the volume of rectangular solids, cylinders, **triangular-based prisms, spheres**, and combinations of these, including relevant operations involving pi
- e) find the surface area and **curved surface area (as appropriate)** of rectangular solids, **cylinders**, **triangular-based prisms, spheres,** and combinations of these

Rozdělení náročnosti úloh uvnitř každého tématu: minimální standardy?

Předmět 1	Předmět 2	Předmět 3	Předmět 4	Předmět 5
Oblast 1A - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 2A - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 3A - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 4A - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 5A - Cíl 1 - Cíl 2
Oblast 1B - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 2B - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 3B - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 4B - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 5B - Cíl 1 - Cíl 2
Oblast 1C - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 2C - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 3C - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 4C - Cíl 1 - Cíl 2	Oblast 5C - Cíl 1 - Cíl 2

Další příležitost k redukci učiva

Integrace předmětů v rámci oblastí

O propojování se uvažuje tam, kde obory mají společné metody práce (např. experimentální metody
v přírodních vědách)

Odstranění překryvů

Duplicity mezi předměty a některé případy cyklického osnování uvnitř předmětů

Často se poukazuje na „malý dějepis“ na prvním stupni

Nezapomenout na možné změny, které leží mimo kurikulum

Příklad 1:

Pokud by došlo k zjednodušení českého pravopisu (nebo v jiných oblastech jazyka), automaticky by se zredukovalo také školní učivo

Příklad 2:

Pokud by u přijímacích zkoušek byly povoleny další pomůcky (např. matematické úlohy by byly řešeny v tabulkovém kalkulátoru), školy by snížily důraz na nácvik algoritmů písemných výpočtů

Kdo bude změny dělat u nás? Oborové skupiny NPI?

Kde vidí oborové skupiny v NPI problémy svého oboru?

- Problémy dané změnou společnosti a technologií
- Specifické problémy uvnitř oborové komunity
- Časová dotace, malá revize
- Způsob překlopení RVP do ŠVP, učebnic, výuky, učitelů
- Existují i problémy již v RVP
- Problémy nejsou

- Je zřejmé, že dosavadní přístup oborových skupin k revizi je poměrně rozdílný
- Některé skupiny pracovaly na poměrně radikální změně celého oborového kurikula
- Jiné skupiny se zaměřují spíše na obranu současného stavu
- Lze najít příklady poměrně vyváženého přístupu ke změnám

Možná víc návrhů na rozšíření učiva

Z prostředí oborových komunit

Příklad:

Zařadit počet pravděpodobnosti do matematiky

Z mimoškolního prostředí, od zájmových skupin

Příklad:

Základní gramotnosti

Technická výchova

Profesní orientace

…

Co lze udělat v tuto chvíli?

Panel pro revize => Hlavní směry

Skupina pro jádrové a rozvíjející učivo

Štěpánka Baierlová, Vít Beran, Marie Čápová, Dominik Dvořák (garant), František Halada, Jan Jiterský, Jan Kříž, Pavel Mentlík, Tomáš Pavlas, přizváni dále: Michal Černý, Martina Tóthová, Martin Rusek

Otázky

- Jsou doporučení k radikální změně podložena daty?
- Podle jakých principů rozdělit obsah na jádrový a rozvíjející (JVO/RVO) v oblastech? Co vypustit nebo přidat, na co klást menší důraz?
- Co bude znamenat rozdělení JVO/RVO pro žáky, učitele a ředitele? Za jakých podmínek sníží, a nikoli posílí nerovnosti?
- Jaké bude zadání pro přijímací zkoušky a jak usnadnit přechod do vyššího stupně vzdělávání?
- Jak revize napomůže, aby výuka žáky víc zajímala?
- Jak podpořit vedení škol a učitele, aby změna nezůstala na papíře, ale promítla se do vyučování a učení?
- Které další prvky systému revize ovlivní a jak (učebnice a další média…)?

Co můžeme udělat v tuto chvíli?

- Zapojit do diskuse o jednotlivých oblastech/předmětech širší okruh aktérů než dosud, hledat lidi schopné konsenzu
- Naslouchat „vizionářům“ i „opatrným“, učitelům z praxe i akademikům, nemít předem jasno o tom, co je správné řešení
- Pracovat s daty, ne se slogany
- Neuzavírat se i radikálním alternativám, ale současně chápat význam kontinuity a poučit se z minulosti a z různých zahraničních systémů
- Velké změny se často nejlépe realizují postupnými malými kroky
- Umožnit testování více alternativ (opt-out z RPV?)